

Władza jako zjawisko społeczne

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Animacja + Film](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Jan Baszkiewicz, *Władza*, Wrocław 1999, s. 9–10.
- Źródło: Stanisław Filipowicz, *Mit i spektakl władzy*, Warszawa 1988, s. 139.
- Źródło: Paweł Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2012, s. 440.

- Źródło: Fryderyk Engels, Karol Marks, *Manifest komunistyczny*, [w:] *Historia idei politycznych. Wybór tekstów*, t. 2, tłum. Tadeusz Zabłudowski, Warszawa 2000, s. 404.
- Źródło: Św. Tomasz z Akwinu, *O władzy*, [w:] *Historia idei politycznych. Wybór tekstów*, t. 1, tłum. Jacek Salij, Warszawa 2000, s. 189–190.
- Źródło: Thomas Hobbes, *Lewiatan*, tłum. Czesław Znamierowski, Warszawa 2009, s. 206.
- Źródło: John Locke, *Dwa traktaty o rządzie*, tłum. Zbigniew Rau, Warszawa 1992, s. 222–223.
- Źródło: Paweł Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2012, s. 428.

Władza jako zjawisko społeczne

Źródło: domena publiczna.

Z władzą jako zjawiskiem społecznym spotykamy się już od najwcześniejszych lat życia. Rodzice, dyrektor szkoły, szef zakładu pracy, policjant, lekarz, trener na siłowni – wszyscy oni w różnych sytuacjach skłaniają nas do postępowania wbrew temu, co w danym momencie chcielibyśmy robić. Dlaczego jedni ludzie mają moc wpływania na zachowania innych? Dlaczego ci drudzy podporządkowują się tym pierwszym? Czym jest władza? Jakie są jej źródła? W jaki sposób reguluje ona relacje społeczne? Czy możliwy jest świat bez władzy?

Twoje cele

- Scharakteryzujesz fenomen władzy.
- Wyjaśnisz pojęcie legitymizacji władzy.
- Przeanalizujesz cele, jakie stawiano przed władzą w różnych nurtach myśli politycznej.

Dla zainteresowanych

Władza rodzicielska

Prawomocność władzy

Rodzaje władzy

**Najczęściej spotykane
patologie władzy**

Przeczytaj

Ludzie na co dzień wchodzą ze sobą w rozmaite relacje. Robią to w celu wymiany materialnych i niematerialnych dóbr – środków do życia, przysług, produktów konsumpcyjnych, prestiżu, miłości, bezpieczeństwa czy wiedzy. Zasoby tych dóbr są ograniczone, a niektórym uczestnikom życia społecznego udaje się uzyskać uprzywilejowany dostęp do części z nich. Z drugiej strony, niektóre z pożądanых dóbr są, z różnych powodów, niezbędne dla człowieka. Potrzebuje on ich do biologicznego przetrwania (żywność, mieszkanie, środki utrzymania) lub stanowią warunek zaspokojenia jego ważnych potrzeb (takich jak potrzeba bezpieczeństwa czy przynależności). Gdy poszukująca niezbędnych dla siebie dóbr jednostka wchodzi w relację z osobą, która dysponuje ich **zmonopolizowanymi** zasobami, rodzi się władza.

Czym jest władza?

Zjawisko władzy można przedstawić jako nierównorzędny stosunek między osobami, w którym jedna jest w stanie narzucić swoją wolę drugiej. Może to zrobić, posługując się siłą fizyczną lub groźbą jej użycia. W taki sposób podlegamy władzy przestępcy, który nas napada na ulicy i żąda wydania portfela. Innym sposobem skłonienia kogoś do uległości jest wykorzystanie w tym celu uprzywilejowanego dostępu do dóbr, których dana osoba potrzebuje. Może to być władza, którą uzyskuje rząd, gdy gwarantuje swoim obywatelom bezpieczeństwo, lub pracodawca, który oferuje pracownikowi zatrudnienie i środki do życia. Im lepsza kontrola nad zasobami, które są dla ludzi niezbędne, tym bardziej skuteczna władza.

Zastanów się, jakie dobra są szczególnie podatne na monopolizację.

((Paweł Sztompka

Socjologia. Analiza społeczeństwa

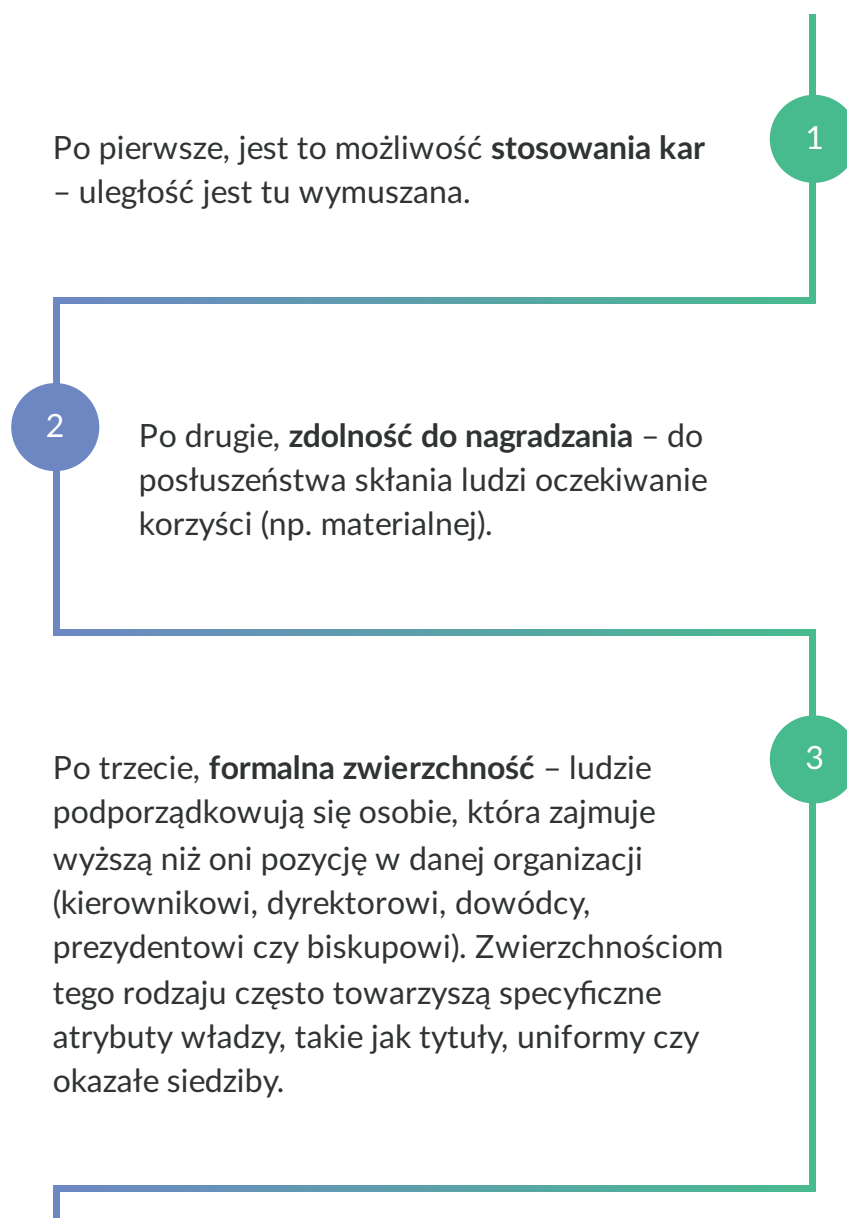
Zobaczmy kilka przykładów z zupełnie różnych dziedzin życia społecznego. Pierwszy to władza właściciela ziemskiego nad chłopem pańszczyźnianym. Chłop potrzebuje dostępu do ziemi, swego miejsca pracy, niezbędnego, aby zdobyć środki do życia dla siebie i rodziny. Nie ma możliwości zakupu ziemi na własność. Nie może też

zagarnąć ziemi siłą. Pozostaje mu poddanie się władzy pana feudalnego, zrezygnowanie ze swojej wolności, bo w zamian za to otrzyma użytkowanie ziemi. Inny przykład do dziś szeroko spotykany w Indiach to osobista niewola za długi, gdy nie mogąc zwrócić pożyczki, dłużnik pracuje niewolniczo na rzecz wierzyciela, poddając się całkowicie jego władzy, czasem przez kilka pokoleń.

Źródło: Paweł Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2012, s. 428.

Klasyczna koncepcja władzy

Zgodnie z koncepcją władzy przedstawioną przez amerykańskich psychologów społecznych, Johna Frencha i Bertrama Ravena, istnieje pięć podstawowych czynników, które sprawiają, że jedna osoba może mieć wpływ na zachowania drugiej.

4

Po czwarte, **wiedza ekspercka** – zmieniamy swoje zachowanie pod wpływem osoby, której przypisujemy autorytet w określonej dziedzinie (lekarzowi, trenerowi, księdzu czy sprzedawcy).

5

Po piąte wreszcie, **zdolność do wzbudzania lojalności** – podporządkowujemy się ludziom, z którymi się identyfikujemy. Mogą to być liderzy partii, ruchów społecznych, przywódcy narodowi lub po prostu charyzmatyczne jednostki.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Zastanów się, który z wymienionych rodzajów władzy ma najbardziej trwały charakter.

Władza polityczna

Szczególną rolę odgrywa władza polityczna. Oznacza ona zdolność określonego podmiotu (osoby, grupy lub organu) do wpływania na zachowanie dużych zbiorowości społecznych za pomocą ustanawianego i egzekwowanego prawa. Władza polityczna opiera się na sile, czyli możliwości zmuszenia podporządkowanych osób do pożądanego przez rządzących zachowania, oraz na autorytecie, który wiąże się z dobrowolnym posłuchem rządzonych. Z władzą polityczną spotykamy się najczęściej w państwie. Choć rządzący odwołują się zarówno do swojej siły, jak i do autorytetu, trwałość i stabilność takiej władzy jest tym większa, im większą rolę odgrywa ten drugi czynnik. Autorytet władzy jest funkcją jej **prawomocności** – przekonania osób podporządkowanych, że uprzywilejowana pozycja rządzących jest uzasadniona.

Zastanów się, jakie mogą być konsekwencje braku prawomocności władzy.

Jednym z aspektów legitymizacji rządu jest jego **legalność**. Autorytet władzy opiera się w tym przypadku na przekonaniu obywateli, że została ona ustanowiona oraz funkcjonuje zgodnie z obowiązującymi przepisami. Innym czynnikiem mającym wpływ na poczucie prawomocności władzy jest zgodność jej konstrukcji z powszechnie podzielanymi wartościami. Jeśli mieszkańcy kraju są przekonani, że rząd powinien reprezentować naród, władza narzucona i niepodlegająca kontroli społecznej albo sprawowana przez obce państwo nie będzie się cieszyła uznaniem. Istotną rolę odgrywa wreszcie przekonanie poszczególnych grup społecznych, że rządzący dbają o ich interesy i uwzględniają ich aspiracje. Permanentna dyskryminacja określonej zbiorowości żyjącej w państwie, np. mniejszości narodowej, może sprawić, że nie będzie ona uznawała autorytetu rządu. Lekceważenie potrzeb wielu różnych społeczności może skutkować wręcz powszechną **delegitymizacją władzy**.

Słownik

delegitymizacja władzy

uznanie władzy za nieprawomocną przez uczestników życia społecznego, oznaczające zakwestionowanie jej prawa do dalszego rządzenia

klasa społeczna

zbiorowość ludzi wyodrębniona na podstawie pozycji ekonomicznej w społeczeństwie jej członków, np. robotnicy, chłopi, burżuazja, czy w innej klasyfikacji: klasa wyższa, klasa średnia i klasa niższa

monopol

dostęp do określonych zasobów lub praw na zasadzie wyłączności, np. wyłączne prawo do handlu bronią, na poszukiwanie złóż na danym terenie

polis

jednostka polityczna w starożytnej Grecji określana jako państwo-miasto, rozpowszechniona zwłaszcza w VII–V w. p.n.e.

prawomocność władzy

akceptacja przez społeczeństwo organów władzy i uznawanie ich prawa do rządzenia

umowa społeczna

hipotetyczne porozumienie między ludźmi w stanie natury, powołujące do istnienia państwo z władzą polityczną; koncept występujący u niektórych filozofów politycznych (m.in. u Thomasa Hobbesa, Johna Locke'a i Jana Jakuba Rousseau)

Animacja + Film

Polecenie 1

Zapoznaj się z animacją i wykonaj ćwiczenie.

Władza w historii myśli politycznej

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dr2dQ6tjY>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału Władza w historii myśli politycznej.

Ćwiczenie 1

Przedstaw ewolucję poglądów na władzę na przestrzeni wieków.

Polecenie 2

Zapoznaj się z wypowiedzią dr hab. Karoliny Wigury na temat władzy i wykonaj ćwiczenie.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dr2dQ6tjY>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału Władza według Maxa Webera.

Ćwiczenie 2

Porównaj teorię Maxa Webera dotyczącą władzy z poglądami filozofów i badaczy przedstawionymi w animacji. Czy znajdujesz jakieś wspólne elementy?

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wybierz poprawne dokończenie zdania.

Monopolizacja dóbr określonego rodzaju...

☐ sprzyja stosunkom władzy, jeśli dobra te są niezbędne dla innych.

☐ w większości przypadków osłabia stosunki władzy.

☐ zasadniczo nie ma związku ze stosunkami władzy.

☐ w każdej sytuacji sprzyja stosunkom władzy.

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z grafiką i wykonaj ćwiczenie.

Źródło: Vnukovo International Airport, JSC, licencja: CC BY-NC 4.0.

Zaznacz, jaki typ władzy symbolizowany jest na powyższym zdjęciu.

☐ władza charyzmatyczna

☐ władza formalna

☐ władza ekspercka

☐ władza magiczna

Ćwiczenie 3

Pogrupuj poniższe instytucje związane z władzą polityczną, przypisując je do odpowiednich kategorii.

siła

tymczasowy areszt

wybory

sąd konstytucyjny

reprezentatywność

wojsko

autorytet

policja

Materiał źródłowy do ćwiczeń 4–5.

Tekst I

((Thomas Hobbes

Lewiatan

Ludzie nie znajdują przyjemności w życiu gromadnym (przeciwnie, raczej znajdują wiele przykrości), gdzie nie ma mocy, która by była zdolna trzymać w strachu ich wszystkich. Każdy człowiek bowiem uważa na to, by jego towarzysz go ocenił w tym samym stopniu, w jakim on sam siebie ceni. A na wszelkie oznaki pogardy czy niedostatecznej oceny odpowiada z natury rzeczy tym, że usiłuje, o ile tylko ma odwagę, wymusić na tych, którzy nim pogardzają, większe uważanie, czyniąc im jakąś krzywdę (a pośród tych, co nie mają nad sobą takiej jednej siły, która by ich trzymała w spokoju, odwaga ta jest dość duża, by się mogli zniszczyć wzajemnie), na innych zaś tym właśnie przykładem.

Źródło: Thomas Hobbes, *Lewiatan*, tłum. Czesław Znamierowski, Warszawa 2009, s. 206.

Tekst II

((Św. Tomasz z Akwinu

O władzy

Otóż z monarchii, jeśli zmieni się w tyranię, płynie mniejsze zło, aniżeli z władzy licznej elity, która uległa zepsuciu. Z władzy wielu często bowiem rodzi się niezgoda, która niszczy dobro pokoju, szczególnie ważne dla ludzkiej społeczności. Tyrania nie niszczy tego dobra, lecz nastaje na dobra poszczególnych ludzi, chyba że jej bezprawie szaleje nad całym społeczeństwem. Zatem, bardziej należy sobie życzyć rządów jednego niż wielu, chociaż w obu przypadkach wynikają stąd niebezpieczeństwa.

Źródło: Św. Tomasz z Akwinu, *O władzy*, [w:] *Historia idei politycznych. Wybór tekstów*, t. 1, tłum. Jacek Salij, Warszawa 2000, s. 189–190.

Tekst III

((Karol Marks, Fryderyk Engels

Manifest komunistyczny

Gdy w przebiegu rozwoju znikną różnice klasowe i cała produkcja zostanie skupiona w rękach zrzeszonych jednostek, władza publiczna utraci swój charakter polityczny. Władza polityczna we właściwym znaczeniu jest zorganizowaną przemocą jednej klasy w celu uciskania innej. Gdy w walce z burżuazją proletariat siłą rzeczy jednoczy się w klasę, poprzez rewolucję staje się klasą panującą i jako klasa panująca znosi przemocą dawne stosunki produkcji, to wraz z tymi stosunkami produkcji znosi warunki istnienia przeciwieństw klasowych, znosi w ogóle klasy i tym samym swoje własne panowanie jako klasy.

Źródło: Fryderyk Engels, Karol Marks, *Manifest komunistyczny*, [w:] *Historia idei politycznych. Wybór tekstów*, t. 2, tłum. Tadeusz Zabłudowski, Warszawa 2000, s. 404.

Tekst IV

((John Locke

Dwa traktaty o rządzie

Żadne społeczeństwo polityczne nie może mieć miejsca bez istnienia w nim władzy zachowania własności i karania wszystkich przestępstw w tym społeczeństwie. Społeczeństwo polityczne istnieje tam i tylko tam, gdzie każdy z jego członków zrezygnował ze swej naturalnej władzy i złożył ją w ręce wspólnoty nie wyłączając jednak tym samym możliwości odwołania się do ustanowionych przez nie praw. Stąd też ustają wszystkie prywatne sądy, a wspólnota na mocy stałych i niezmiennych praw jest bezstronnym i jedynym rozjemcą dla wszystkich. Ludzie, których wspólnota wyposażyla w autorytet do wykonywania tej władzy, decydują w spornych kwestiach dotyczących uprawnień, jakie mogą pojawić się między członkami społeczeństwa, oraz karzą za przestępstwa, jakich jego członkowie dopuszczają się przeciwko niemu, stosując kary przewidziane przez prawo.

Źródło: John Locke, *Dwa traktaty o rządzie*, tłum. Zbigniew Rau, Warszawa 1992, s. 222–223.

Ćwiczenie 4

Połącz powyższe teksty z wymienionymi niżej funkcjami władzy politycznej, do jakich odnoszą się ich autorzy.

brak pasującego tekstu

gwarant społecznej jedności

Tekst I

reprezentant woli powszechnej

Tekst II

arbiter

Tekst III

strażnik bezpieczeństwa

Tekst IV

instrument zbiorowości ekonomicznie uprzywilejowanej

Ćwiczenie 5

Podaj teksty, których autorzy twierdzili, że władza polityczna powstała na skutek zawarcia społecznego kontraktu.

Podaj odpowiedzi najbliższe twoim. Przekonaj się, czy są poprawne.

Porównaj swoją odpowiedź

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Paweł Sztompka

Socjologia. Analiza społeczeństwa

W słynnych badaniach nad bostońskimi gangami młodzieżowymi przeprowadzonych w okresie międzywojennym przez Williama F. Whyte'a i zrelacjonowanych w tomie *Spółeczeństwo rogu ulicy*, który stał się klasyczną pozycją głębokiej, wyrafinowanej socjologii empirycznej, zastanawiano się m.in. nad kryteriami, według których grupa dobiera przywódców. Rozróżniono kryteria zewnętrzne związane ze statusem danej jednostki w szerszym społeczeństwie, poza badaną grupą, oraz kryteria wewnętrzne związane z działaniami w grupie. Wchodząc do grupy, jednostka wnosi niczym w posagu swój wcześniej zdobyty status społeczny. Może na przykład posiadać zasoby materialne, wysoki prestiż lub sławę, znaczne wpływy, bogatą wiedzę, zdrowie i sprawność fizyczną. To wszystko ułatwia zdobycie pozycji przywódczej, przy czym znaczenie tych czynników zewnętrznych jest różne w zależności od charakteru grupy. (...) Najważniejsze są jednak walory przejawiane w toku działań wewnątrz grupy. Należy do nich, po pierwsze, wysoki stopień pewności siebie (asertywności) i dominujący charakter zachowania. Następnie zdolności towarzyskie, łatwość obcowania z innymi, obycie z sytuacjami zbiorowymi. Po trzecie, ujawniana i dostrzegana szczególna kompetencja w dziedzinach przez grupę cenionych (w bostońskich gangach młodzieżowych były to siła fizyczna, umiejętność podrywania dziewczyn i mistrzostwo w grze w kręgle). Po czwarte, wzorowe stosowanie się do uznanych w grupie norm i wartości (np. w gangach młodzieżowych są to brutalność, „męski” sposób mówienia, szczególna moda w ubieraniu się, strzyżeniu itp.).

Zapoznaj się z wymienionymi cechami hipotetycznego działacza liberalnej partii politycznej. Pogrupuj je według kryteriów opisanych w tekście.

kryteria wewnętrzne

skandale obyczajowe

znaczące osiągnięcia w sporcie

kryteria zewnętrzne

wzorowa aktywność
parlamentarna

działalność charytatywna

nieszczęśliwe małżeństwo

cechy niesprzyjające

duża liczba głosów uzyskanych
w wyborach

duże sukcesy w prywatnym
biznesie

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

((Jan Baszkiewicz

Władza

Okrutne rytuały inicjacyjne, które towarzyszą przejściu od stanu młodości do statusu mężczyzny nie są, wbrew potocznym wyobrażeniom, sposobem hartowania młodych i uczenia odporności na ból. Grupa dorosłych torturuje młodego człowieka (który musi znosić to w milczeniu, jeśli nie chce narazić się na dożywotnią pogardę), aby niejako podyktować mu na skórze zasadę uległości wobec owego odwiecznego zwyczaju, który tak fascynował Morgana czy Engelsa. Społeczeństwa, które nie spisywały swych reguł na kamiennych tablicach czy też w świętych księgach, wynalazły wyrafinowane tortury inicjacyjne jako skuteczną metodę wypisania nienaruszalnych zasad na plecach młodych współplemieńców. Owszem, jest w tym systemie norm zasada całkowitej równości pełnoprawnych członków wspólnoty. Ale jest także – i przede wszystkim – reguła pokornej, bezwarunkowej uległości wobec naturalnego ładu, wedle którego żyli przodkowie i którego zmieniać nie wolno. Można zaryzykować hipotezę, że owe sposoby prania mózgów i amputowania wyobraźni były znacznie skuteczniejsze niż metody wynalezione przez nowoczesne totalitaryzmy. Inicjacyjne blizny przypominały nieustannie członkom społeczności pierwotnej absolutną suwerenność odwiecznego ładu.

Źródło: Jan Baszkiewicz, *Władza*, Wrocław 1999, s. 9-10.

Zaznacz te zjawiska, które się odnoszą do tekstu źródłowego.

☐ kontrola społeczna

☐ stan natury

☐ rozproszona przemoc

☐ centralizacja władzy

☐ egalitaryzm

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

((Stanisław Filipowicz

Mit i spektakl władzy

Świętość jest jednym z najoczywistszych, rzecz można, rodowodowych atrybutów władzy. Zgodnie z najdawniejszymi wyobrażeniami ci, którzy sprawują władzę, kontynuują dzieło stworzenia, są bogami lub ich wysłannikami chroniącymi świat przed rozpadem. – „Kładąc podwaliny pod »nasz świat«, naśladowano wzorcowe dzieło bogów, kosmogonie – przeciwnicy świat ów atakujący są utożsamiani z nieprzyjaciółmi bogów, demonami, a zwłaszcza z arcydemonem, prasmokiem pokonanym przez bogów na początku czasów” [Eliade]. Pokrewieństwo wyobrażeń politycznych i wyobrażeń kosmogonicznych przesądza o tym, że gład *sacrum* staje się jednym z najistotniejszych „popędów” politycznych. Wiara w szczególną moc i szczególne powołanie władzy jest źródłem całkiem oczywistego komfortu psychicznego – daje poczucie bezpieczeństwa. Konflikty polityczne są często przeżywane jako konflikty kosmogoniczne właśnie dlatego, że obecność władzy jest traktowana jako gwarancja trwałości świata.

Źródło: Stanisław Filipowicz, *Mit i spektakl władzy*, Warszawa 1988, s. 139.

Zaznacz poprawne dokończenie zdania. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Powyższy tekst odnosi się do zagadnienia...

☐ legitymizacji władzy.

☐ genezy władzy.

☐ ograniczenia władzy.

☐ nadużycia władzy.

Uzasadnienie:

Dla nauczyciela

Autor: Krzysztof Kowaluk

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Władza jako zjawisko społeczne

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.

Uczeń:

1) charakteryzuje władzę jako zjawisko społeczne i rozróżnia rodzaje władzy; wykazuje specyficzne cechy władzy politycznej; charakteryzuje zjawisko legitymizacji władzy państwowej, odnosząc teorię Maxa Webera do współczesnych przykładów.

VIII. Modele sprawowania władzy

Uczeń:

1) analizuje mechanizmy sprawowania władzy na podstawie literatury (np. fragmentów tekstu *Książę* Niccolò Machiavellego lub fragmentów tekstu *Cesarz* Ryszarda Kapuścińskiego).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje fenomen władzy;
- wyjaśnia pojęcie legitymizacji władzy;
- przedstawia cele, jakie stawiano przed władzą w różnych nurtach myśli politycznej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją

Wybrana/chętna osoba przygotowuje krótką prezentację na temat typów legitymizacji władzy według Maxa Webera.

Faza wstępna

1. Nauczyciel zadaje uczniom pytanie, z czym kojarzy im się władza. Odpowiedzi uczniów zapisywane są na tablicy.
2. Nauczyciel przedstawia przedmiot i cele zajęć.

Faza realizacyjna

1. Nauczyciel inicjuje dyskusję w formie burzy mózgów na temat: „Dlaczego ludzie podporządkowują się władzy?”. W jej trakcie zwraca uwagę na dwa podstawowe źródła posłuszeństwa: siłę oraz autorytet. Nauczyciel odwołuje się do zapisanych na tablicy elementów i prosi uczniów o pogrupowanie ich na mające związek z siłą oraz związane z autorytetem rządzących.
2. Rozmowa dotycząca źródeł autorytetu władzy: „Dlaczego ludzie podporządkowują się władzy, nawet wówczas gdy nie stoi za tym żaden system kar i nagród?”. Nauczyciel przywołuje i wyjaśnia pojęcie legitymizacji władzy.

3. Wybrana/chętna osoba przedstawia przygotowaną w domu krótką prezentację na temat typów legitymizacji władzy Maxa Webera. Jeśli istnieje taka potrzeba, nauczyciel uzupełnia jej wypowiedź. Zamiast prezentacji do omówienia tej kwestii może być wykorzystany film.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie zapoznają się z animacją „Władza w historii myśli politycznej” oraz wykonują załączone do niej ćwiczenie.

2. Uczniowie wykonują ćwiczenia 5–8 z sekcji „Sprawdź się”.

Praca domowa:

Uczniowie wykonują ćwiczenia 1–4 z sekcji „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

- Thomas Hobbes, *Lewiatan*, tłum. Czesław Znamierowski, Warszawa 2009.
- Św. Tomasz z Akwinu, *O władzy*, [w:] *Historia idei politycznych. Wybór tekstów*, t. 1, tłum. Jacek Salij, Warszawa 2000.
- Fryderyk Engels, Karol Marks, *Manifest komunistyczny*, [w:] *Historia idei politycznych. Wybór tekstów*, t. 2, tłum. Tadeusz Zabłudowski, Warszawa 2000.
- Paweł Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2012.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Animacja może zostać wykorzystana przez uczniów indywidualnie lub podczas zajęć w charakterze podsumowania.